

Γιάννης Μαγκανάρας, Η φωνή των εργατών

- «Πεινώμεν», φωνεί ο λαός, -και όταν λέγωμεν λαόν εννοούμε τον εργατικόν, ήγουν τα δύο τρίτα της κοινωνίας, «Πεινώμεν» ακούεται πανταχόθεν φωνή γενική εκ στηθών αδυνάτων εκ του κόπου και της αδυναμίας της κακής συντηρήσεως, φωνή υποτρέμουσα και εξησθενιμένη εκ του ψύχους και της πείνης, φωνή εσβησμένη σχεδόν εκ της δουλείας, της τυραννίας, φωνή ήτις πριν παρέλθη πολύς έτι χρόνος θα λάβη ιδίαις χερσί την δικαιοσύνην, τα δικαιώματα αυτής το ανήκον αυτή, άπερ δραξ επιτηδείων εκμεταλλευταί δια τοιούτου επιτηδείου τρόπου, ώστε καταντώμεν να τους ονομάσωμεν κοινή γνώμη «ευεργέτας» Μας!!

«Ειν’ ο λαός ελεύθερος» λέγουσιν οι νόμοι των λεγομένων ελευθέρων κρατών! είνε ως να λέγωσι «ειν’ ελεύθεροι οι επιτήδειοι να αφαιρώσι και αυτό το υποκάμισσον εκ των μη επιτηδείων» και διοργανίζομεν εορτάς, χάριν της ελευθερώσεώς μας! Ναι, εορτάζομεν την απελευθέρωσίν Μας εξ αλλοεθνών και την υποδούλωσίν Μας εις δράκα πολιτικών και κεφαλαιούχων, εν μια λέξει των «επιτηδείων».

Δυστυχεί ο λαός και υπομένει νυν μετά καρτερίας τας καταπιέσεις των επιτηδείων, αλλ’ αλλοίμονον και τρις αλλοίμονον ότε ούτος σεσωματωμένος μετ’ αλαλαλαγμού θέλει λάβει το όπλον ανά χείρας ίνα ζητήση τα ανήκοντα αυτώ, τον άρτον του, τον πλούτον του, την εργασίαν του.

Υπομένει, υπομένει αλλ’ ουκ εστί μακράν η ημέρα καθ’ ην συλλέγων τας υπολειπομένας αυτώ δυνάμεις θέλει τιμωρήσει τους αιτίους.

Η περιφρονουμένη ήδη κεχωρισμένη δύναμις της εργασίας θέλει ρίψει κραυγήν απελπισίας και θέλει πλήξει το αίτιον αδυσωπήτως φωνούσα: «κάτω το κεφάλαιον, ζήτω η εργασία».

Η ημέρα εκείνη θα είνε χαρμόσυνος, ημέρα καθ’ ην θέλει ανυψωθή η της ελευθερίας σημαία, η σημαία του Σοσιαλισμού καθ’ άπασαν την υφήλιον.

Ίδετε εις ποίαν κατάστασιν έχουσι φέρει οι άθλιοι τον εργατικόν λαόν’ αποχωρίσαντες επιτηδείως τα μέλη αυτού ενέσπειραν εν αυτώ προλήψεις, αμάθειαν, κτλ.

Ω επιτήδειοι! Φοβηθήτε, φοβηθήτε την οργήν του λαού όστις αρκετά ετυρανήσθη, εξεδάρη, απεμυζήθη, εταλαιπωρήθη, υπέμεινεν, καιρός είνε ν’ αναπετάση την σημαίαν της δικαιοσύνης, της ευτυχίας, της αληθείας, την σημαίαν της ισότητος, της Αδελφότητος και της ελευθερίας.

*Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα “Σοσιαλιστικός Σύλλογος”, τεύχος 12, Αθήνα 1η Μάη 1894.

Παρά τα αρκετά γραπτά του που παρατίθενται στην εργασία αυτή, εντούτοις δεν έχουμε μέχρι σήμερα επαρκή στοιχεία για τη ζωή του Γιάννη Μαγκανάρα.

Γνωρίζουμε, όμως, ότι τόσο αυτός όσο και όλοι οι υπόλοιποι Μαγκανάρηδες κατάγονται από τον Ιωάννη Μαγκανάρο, ο οποίος ήταν Γάλλος απόφοιτος της Στρατιωτικής Σχολής Παρισιού, αξιωματικός του Ναπολέοντα και φιλέλληνας. Στην Ελλάδα έφτασε, μάλλον, μέσω Κεφαλονιάς, κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821, προφανώς για να πολεμήσει και κατέληξε στο Μεσολόγγι με την ομάδα του Μπάιρον. Ο ίδιος και η οικογένεια που έκανε μετά έμειναν στην Ελλάδα και άλλαξαν το επώνυμό τους σε Μαγκανάρας. Η οικογένεια απλώθηκε στην Πάτρα, το Μεσολόγγι, την Σύρο, το Ναβαρίνο, την Κόρινθο και, αργότερα, την Αθήνα. Ο ένας από τους τρεις γιους του ήταν ο Μιλτιάδης Μαγκανάρας, πατέρας του Γιάννη, ο οποίος εγκαταστάθηκε στην Κόρινθο, όπου γεννήθηκε ο Γιάννης Μαγκανάρας.

Ο Ρένος Αποστολίδης, ο οποίος είχε συναντηθεί με μέλη της ευρύτερης οικογένειας Μαγκανάρα, είχε πει ότι το όνομα Μαγκανάριος ήταν από το Βυζάντιο, ότι τα περισσότερα μέλη της οικογένειας αυτής ήταν καλά αμειβόμενοι μηχανικοί και ανήκαν στη μεσαία αστική τάξη.

Δεν γνωρίζουμε τίποτα για σπουδές ή άλλες σχετικές ασχολίες του Γιάννη Μαγκανάρα, αλλά είναι επιβεβαιωμένο ότι ήταν γνώστης της γαλλικής γλώσσας καθώς και των αναρχικών και άλλων επαναστατικών ιδεών της εποχής του.

Εγκαταστάθηκε στην Πάτρα το 1893, προερχόμενος από την Κόρινθο και εργάστηκε ως δημοσιογράφος κυρίως στην εφημερίδα «Πελοπόννησος». Το 1895 αγόρασε από τον Αλέξανδρο Ευμορφόπουλο την εφημερίδα «Επί τα Πρόσω», η οποία έγινε το βασικότερο όργανο διάδοσης των αναρχικών ιδεών στην Πάτρα και τη γύρω περιοχή τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1890. Ποιήματα στην εφημερίδα «Σοσιαλιστής» Επίσης, είναι διαπιστωμένο ότι πριν αγοράσει την «Επί τα Πρόσω», έγραφε ποιήματα και άρθρα στην εφημερίδα «Σοσιαλιστής» του Σταύρου Καλλέργη. Να μερικά δείγματα ποιημάτων του στην εφημερίδα αυτή:

ΙΣΟΤΗΣ – ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Των τυράννων το κράτος θα πέση.

Θα έλθη ισότης παιδιά.

Καθείς δι' όλους θα δουλεύη.

Ζήτω λοιπόν η δουλειά.

Των τυράννων το κράτος δεν θ' άρχη

Θα έλθη η ελευθεριά.

Των τυράννων το κράτος δεν θα υπάρχη.

Ζήτω παιδιά η δουλειά».

(«Σοσιαλιστής», Νο 27, Αθήνα, Α' Ιουλίου 1893)

ΔΥΣΠΙΣΤΕΙΤΕ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΥΣ

Φίλοι μου, προσέχετε πολύ απ' τους καλαμαράδες...

μόνον γράφουσι να βγάζουνε παράδες.

Και με αυτά προσπαθούν,

αφέντες να γενούν.

Κ' ύστερον καγχάζοντας να μας περιγελούν!!

Και να μας λέγουν, σεις που ζητάτε ελευθερίαν.....

Πλούσιους καταστήσατε... μείνατε 'ς την δουλίαν!!

Ας προσέχουμε λοιπόν, απ' τους καλαμαράδες.

Που θέλουνε με το καλό να γίνουν αφεντάδες.

Προς τους επιτήδειους, πάντοτε, ας δυσπιστούμεν

Μη συμφορά, ακουσίως γινούμεν...

(«Σοσιαλιστής», Νο. 28, Αθήνα Β' Ιουλίου 1893)

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Η εκμετάλλευσις είνε μήτηρ του κεφαλαίου.

Ο γαιοκτήμων και ο κεφαλαιούχος είνε δύο δίδυμοι αδελφοί.

(Ακολουθούν μερικά ακόμα ανάλεκτα, τα οποία, όμως, δεν ήταν δυνατόν να διαβαστούν λόγω του ότι έχει ξεθωριάσει η συγκεκριμένη σελίδα).

(«Σοσιαλιστής», Νο. 29, Αθήνα 1-8 Αυγούστου 1893)

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Η δικαιοσύνη είναι όργανον των πλουσίων!

Σοσιαλισμός= ανακούφισις δυστυχών.

Το κεφάλαιον είναι πατήρ του κέρδους.

Τον εργάτην εν περιπτώσει αφορίας μεγάλης η πείνα και ο θάνατος τον περιμένουσιν.

Ο εργάτης είναι πάντοτε δυστυχής, είτε ολίγη, είτε άφθονος είναι η συγκομιδή!!!

(«Σοσιαλιστής», Νο 50 ,σελ. 2, Αθήνα 26-2 Ιανουαρίου 1894)

Στο κείμενο που ακολουθεί, ο Γιάννης Μαγκανάρας παρουσιάζει φανταστικό διάλογο δύο φίλων με εντυπώσεις από μια επίσκεψη στο νησί Ισόττητα, δίνοντας ανάγλυφη τη σοσιαλιστική κοινωνία του μέλλοντος για την οποία αγωνιζόταν και ο ίδιος. Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε σε δύο συνέχειες στα τεύχη 36 και 37 του «Σοσιαλιστή» (19/26 Σεπτεμβρίου και 26/2 Οκτωβρίου 1893 αντίστοιχα):

ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΙΩΝ

(περικοπή εκ του «Χρυσού Αιώνως»

I. M. Μαγκανάρα)

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

- Αλλ' ενώ δεν υπάρχει το χρήμα δεν θα υπάρχουν και πλούσιοι, μοι φαίνεται, έλεγαν εις τον φίλον μου την ακόλουθον της επιούσης ημέραν της ελεύσεώς μου.
- Ναι, Ιωάννη, η πολιτεία ήτις έχει εφαρμοσθή εις τας δύο ταύτας νήσους, τας οποίας βλέπεις, και μοι εδεικνυεν δια της χειρός δύο νήσους έναντι ημών ευρισκομένων, κατήργησαν το χρήμα, ουδέ νόμισμα έχουν κόψει.
- Και το εμπόριον;
- Γίνεται δια της συναλλαγής.
- Δηλαδή;
- Οι Δήμοι κάμνουν τας συναλλαγάς διά των προϊόντων γεωργικών ή βιομηχανικών, ώστε έχουν ορίσει μονάδα εργασίας δηλαδή, δεν έχουν ως εις την Ελλάδα ότι το δεινά πράγμα έχει μία, δύο ή τρείς δραχμάς, αλλά λέγουν πχ. 2 ή 3 οκάδες σταφίδος αντί μιάς οκάς ελαίου.
- !!!...
- Ο τόπος ούτος έχει απαλαχθή εκ των εκμεταλλευτών, δηλαδή των τοκογλύφων, των εμπόρων, των γεωκτημόνων, των..., των..., των τέλος πάντων, των λεγομένων Χρυσοκανθάρων, των ευγενών κλεπτών ήτοι των πλούσιων εκμεταλλευτών.
- Αλλ' ευρίσκονται;
- Εργάται μόνον... δουλεύουν «ίκαστος διά πάντας, πάντες δι' έκαστον».- Και συμβαίνει τούτο;
- Ιδού... πρώτον πρέπει να γνωρίζης ότι αι νήσοι αύται έχουσι διαιρεθή εις δήμους, αλλά πολύ μεγαλύτερους των της Ελλάδος, και ανεξαρτήτους απ' αλλήλων. Οι δήμοι ούτοι διευθύνονται υπό επταμελούς συμβουλίου, εκλεγομένου παρά των πολιτών των διαφόρων συντεχνιών, γεωργικών διαμερισμάτων, και λοιπών δημοτικών καταστημάτων.
- Αλλά για να σου είπω, Γεώργιε, στρατιώται εν ταις νήσεσι ταύταις υπάρχουσιν;

- Στρατιώται δεν υπάρχουν, ως και κακουργιοδικεία, πταισματοδικεία, κτλ. διότι ενταύθα δεν υπάρχουν υποθέσεις ως εν Ελλάδι, καθότι άνθρωποι έχοντες εξασφάλισι την τροφήν των, την ενδυμασίαν των, και άπαντα τα χρειώδη δεν αναγκάζονται να παρακτρέπωνται.
  - Τότε λοιπόν ουδέ φυλακαί ενταύθα υπάρχουν;
  - Βεβαίως... μόνον αντ' αυτών έχομεν φρενοκομεία...
  - Πώς τούτο;
  - Διότι ενταύθα είμεθα άπαντες ευτυχείς, διά να εγκληματίση τις βεβαίως θα είναι παράφρων. Προς τι τότε αι φυλακαί; δι' αυτούς πρέπει να υπάρχουν φρενοκομεία.
  - Και τις τους δικάζει αφ' ου δικαστήρια δεν υπάρχουν;
  - Δικάζονται υπό του Δημοτικού Συμβουλίου, εις ενός μηνός θεραπείαν, δυο τριών μηνών κτλ. αναλόγως των πράξεών των.
  - Όλα καλά, αλλά τις συλαμβάνει τους παρεκτρεπομένους, αφ' ου στρατιώται δεν υπάρχουν;
  - Πολίται τινές ευταξίαι καλούμενοι διότι πας πολίτης είναι στρατιώτης εργασίας χρησίμου και αναγκαίας εις την πολιτείαν, συνάμα δε και αμύνης κατά των βαρβάρων.
  - !!...
  - Και δεν είναι μόνον αυτά τα αγαθά της πολιτείας μας...
  - Είναι και άλλα;
  - Πλείστα όσα.
  - Για να ακούσω...
  - Εις κάθε μεγαλούπολιν υπάρχουσι μεγάλαι αποθήκαι γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων, εις τας οποίας τοποθετούνται τα περισσεύματα των δημοτικών αποθηκών.
  - Τι ονομάζονται δημοτικά αποθήκαι;
  - Έκαστος δήμος έχει εις εκάστην συνοικίαν και εις έκαστον χωρίον αποθήκας, εις τας οποίας τοποθετούνται τα γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα.
  - Τα δε μεγάλα εκείνα κτίρια τα ευρισκόμενα εις το άκρον της πόλεως τι είνε;
  - Αυτά είνε της πόλεως ημών τα εργοστάσια δηλαδή προς κατασκευήν ενδυμάτων, υποδημάτων κλπ. περαιτέρω είνε αι αποθήκαι του δήμου, το Φρενοκομείον, το Νοσοκομείον κλπ.
  - Τίνας καλλιεργούσι την γήν;
  - Έκαστος δήμος είνε διηρημένος εις Γεωργικά διαμερίσματα, έκαστον δε διαμέρισμα έχει ανατεθή υπό του συμβουλίου του δήμου εις ανάλογον αριθμόν εργατών και εις έκαστον διαμέρισμα προϊίσταται εις εργάτης εκλεγόμενος παρά των άλλων, ως και εις τα εργοστάσια.
- Μόλις ετελείωσεν ο Γεώργιος τον λόγον του ήχος κρουομένου κώδωνος έφθασε μέχρι των ώτων ημών.
- Τι σημαίνει τούτος ηρώτησα τον φίλον μου.
  - Είνε η ώρα του γεύματος, άγωμεν, και το εσπέρας συνεχίζομεν την ομιλίαν μας.

Και επορεύθημεν να γευματίσωμεν.

...Το εσπέρας μετά το δείπνον ηρώτησα τον φίλον μου;

- Η συγκοινωνία Γεώργιε πώς γίνεται;

- Η συγκοινωνία γίνεται διά των σιδηροδρόμων και των ατμοπλοίων. Όταν π.χ. θέλει τις να μεταβή από ένα δήμον εις άλλον εισέρχεται εις βαγόνιον τι, αρκεί να έχη έγγραφον παρά του προϊσταμένου του και μεταβαίνει όπου θέλει χωρίς να του λέγει κανείς τίποτε εκ των αρμοδίων υπαλλήλων.

- Τι είνε αυτά οι προϊστάμενοι;

- Είνε οι προϊστάμενοι όλων των εργασιών ήτοι των νοσοκομείων, των γεωργικών διαμερισμάτων, των ταχυδρομείων κλπ.

- Δηλαδή οι ανώτεροι των πολιτών;

- Όχι... ούτοι ουδόλως διαφέρουν των άλλων, καθ' ότι φέρουν τα αυτά ενδύματα, τρώγουν τα αυτά τρόφιμα, και κατοικούν ες ομοίας κατοικίας κλπ... είνε καθ' όλα ίσοι με τους άλλους πολίτας...

- !!!...

- Και μη νομίσης, Ιωάννη, ότι τα αγαθά της πολιτείας μας είνε αυτά μόνον... αφήσαμεν το απαραίτητον πράγμα εις πάντα άνθρωπον.

- Το οποίον είνε;

- Ο γάμος. Εν τη πολιτεία ημών είνε απαραίτητος εις πάντας τους εξερχομένους εκ των σχολών, δηλαδή, έκαστος νέος εξερχόμενος του σχολείου 20 ετών λαμβάνει σύζυγον, η οποία έχει εξέλθει και αυτή του σχολείου των θηλέων 18 ετών, αποτελούν ζεύγος, λαμβάνουν οικίαν και σκευή παρά του δήμου, ζώσι μετά των άλλων πολιτών εργαζόμενοι άνευ μερίμνης περί της αύριον.

- Αυτό δεν εννοώ, ενώ όλοι μέχρι του 20 έτους ευρίσκονται εις το σχολείον πώς μανθάνουν τέχνην.

- Ιδού... Έκαστος δήμος έχει εν ή δύο ή περισσότερα σχολεία, αναλόγως του πληθυσμού των αρρένων και των θηλέων, εντός του οποίου μανθάνουν γράμματα και συγχρόνως και μίαν τέχνην, κατά την κλήσιν εκάστου μαθητού, ομοίως και των θηλέων. Εις το σχολείον εισέρχονται 5 ετών και εξέρχονται τα μεν θήλεα 18 τα δε άρρενα 20.

- Τι να σοι πω φίλε μου η πολιτεία σας με κατεμάγευσεν... και ονομάζεται; - Σοσιαλιστική πολιτεία ή Σοσιαλισμός...

- Άκουσον να σου είπω, Γεώργιε, εάν το πολίτευμα τούτο εφηρμόζετο και εν Ελλάδι ηθέλαμεν αποκτήσει και πάλιν την δόξαν, ην είχομεν επί Περικλέους! Και ηθέλαμεν αριθμεί δεύτερον χρυσούν αιώνα.

...Τέσσαρας μήνας επεκτάθη η εν τη νήσω της Ισότητος διαμονή μου. Πρωίαν τινά είδον αγκυροβολούσαν εντός του λιμένος την «Λευκήν Άρκτον». Περί την εσπέραν ανεχωρήσαμεν διευθυνόμενοι προς την αγαπητήν μου Ελλάδα αφ' ης τους κόλπους τέσσαρας ολοκλήρους μήνας απεχωρίσθην».

(anarkismo.net, vrahokipos)